

CLASSIFICACIÓ GENÈRICA: Pintura sobre tela
OBJECTE: Quadre
MATERIAL / TÈCNICA: Pintura a l'oli
TÍTOL / TEMA: *Pentecosta*
AUTOR: Antoni Viladomat
DATA / ÈPOCA: Segle XVIII
DIMENSIONS: 96 x 90,5 cm (mides màximes, sense marc)
LOCALITZACIÓ: Museu Diocesà de Barcelona, Barcelona
NÚM. DE REGISTRE DEL CRBMC: 12236
COORDINACIÓ: Maite Toneu
RESTAURACIÓ: Beatriz Montobbio i Núria Piqué
ANY/S DE LA RESTAURACIÓ: 2015

Introducció

La Pentecosta, festa d'origen jueu, és un tema freqüent a l'art cristià, en el qual se celebra la vinguda de l'Esperit Sant cinquanta dies després de la resurrecció de Jesús i l'inici de l'activitat evangelitzadora dels deixebles. Treballem amb la hipòtesi que la pintura *Pentecosta* d'Antoni Viladomat ha format part d'un retaule, ara desmembrat i desaparegut en part, en el qual es representen els set goigs de la Verge.

És molt poc habitual que una obra de 1700 arribi als nostres dies sense haver estat gaire manipulada. Per als professionals de la restauració això és òptim, ja que significa que la obra no ha patit més que l'envelliment natural dels seus materials constitutius i s'ha estalviat agressions antròpiques, que sovint són les més agressives.

L'examen organolèptic ajuda a determinar que el suport tèxtil és de fibres liberianes, teixides en tafetà senzill de trama oberta (densitat de 8,5 x 10 fils/cm) i fils força irregulars, amb torsió en Z. La trama és més prima que l'ordit. La pintura, que es presenta sense marc, té un format quadrangular (96 x 90,5 cm). Està confeccionada per una sola peça de tela, en què l'ordit està col·locat horitzontalment i la trama verticalment, ja que els voravius estan situats a dalt i a baix de la pintura. L'amplada total del teler amb què es va confeccionar la tela és de 98 cm. Tot el suport tèxtil està lleugerament acidificat i presenta quatre forats, de petites dimensions, a la zona central inferior.

El bastidor és fix, amb encaix de mitja mossa i espiga als angles i al travesser. El llistó superior és posterior, de fusta aprofitada i s'ha perdut el travesser. L'anàlisi de la fusta determina que el tall transversal presenta porus solitaris i agregats en la mateixa direcció dels radis amb porositat semianular, per tant es tracta de fusta de *Populus sp.* La fusta està debilitada per l'atac generalitzat d'insectes xilòfags (*anobium punctatum*).

L'estrat de preparació consisteix en dues fines capes composades per carbonat de calci (CaCO₃), aluminosilcats (feldspats, miques i quars), òxids de ferro, blanc de plom i aglutinant. Estan ben adherides tant al suport com a la capa pictòrica, excepte en aquelles zones que presenten desprendiments que coincideixen amb els estrips i pèrdues generalitzades als laterals, a causa de la fricció durant la seva manipulació.

La capa pictòrica és feta amb tècnica a l'oli aplicada amb pinzell fi i gruixos diversos en funció de la importància de la zona. En general, es conserva en bon estat, excepte alguna descamació en aquelles zones laterals de fricció i en els estrips inferiors. A sobre de l'estrat pictòric hi trobem una gruixuda capa de pols volàtil adherida, però no hi ha cap vernís generalitzat, només algunes esquitxades puntuals de resina de colofònia.

Intervenció de conservació–restauració

La intervenció s'ha basat en el criteri de mínima intervenció i màxim respecte a l'obra original. S'ha evitat l'eliminació sistemàtica d'elements històrics afegits i la manipulació innecessària. D'aquesta manera, s'ha aconseguit la màxima estabilitat de l'obra.

La intervenció s'ha iniciat amb la desinfecció en la cambra d'anòxia, i la fixació de la capa pictòrica s'ha dut a terme amb cola orgànica, en una taula calenta amb la succió controlada. El suport es reforça amb un nou travesser col·locat en el lloc en què anava el travesser original perdut. Els estrips i forats de la tela s'han consolidat amb sutures i empelts fets amb un tractament de microsutura, i posteriorment s'han reforçat amb fils pont. A les zones laterals, on la tela estava despresada del bastidor i no hi arribava, s'han aplicat tires puntuals de tensió fetes a base de tela sintètica segellades amb adhesiu termoplàstic.

La neteja de la capa pictòrica, després de fer el test de neteges implementat pel CRBMC, s'ha fet amb una solució aquosa de pH 7. No ha estat necessari fer una segona neteja amb dissolvents, ja que no presentava vernís ni alteracions que impedissin la lectura unitària de l'obra.

La presentació final del quadre s'ha fet sense envernissar la pintura, seguint el criteri de mínima intervenció. S'han anivellat les llacunes amb massilla tradicional aplicada a pinzell, i la reintegració cromàtica s'ha fet seguint el criteri il·lusionista, amb pigments en pols i vernís de baix pes molecular.

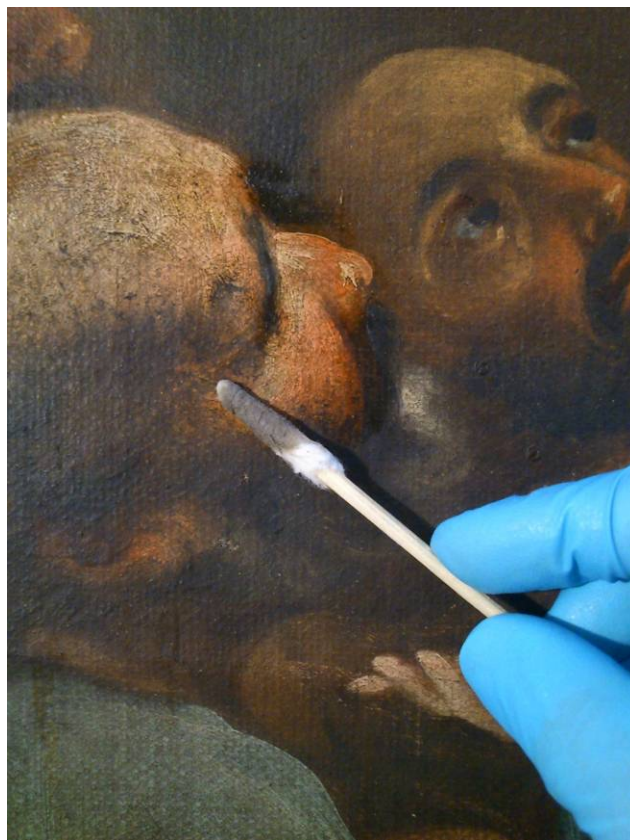
Com a mesura de conservació preventiva, s'ha protegit el revers de l'obra, amb Tyvek®, teixit de polietilè d'alta densitat químicament neutre i transpirable, per tal d'evitar acumulació de pols i altres partícules, com a barrera per reduir els efectes de les fluctuacions termohigromètriques i com a prevenció d'atacs biològics.

Imatge general abans de la intervenció

Presa de mostres amb el tècnic del laboratori (Imatge presa per Bea Montobbio)

Neteja de la superfície pictòrica amb solucions aquoses de pH tamponat (Imatge presa per Núria Piqué)

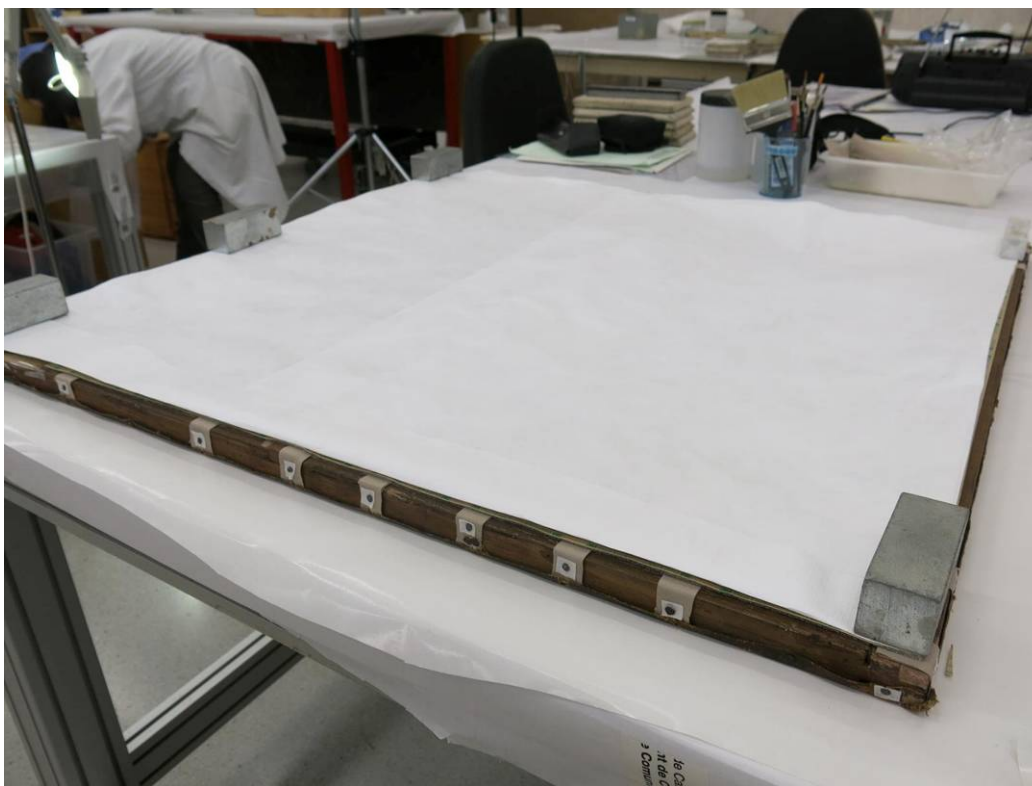
Imatge general amb la pintura massillada

Detall del procés de neteja (Imatge presa per Núria Piqué)

Procés de retoc pictòric de tipus il·lusionista

Protecció de revers (Imatge feta per Beatriz Montobbio)

Imatge general acabada la intervenció